

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. Felea

ABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei

ARHIEREII DOMNULUI

Cu tot sbuciumul pe care ni-l pricinuește greul zilei de astăzi și grija zilelor de mâine, am avut și un scurt popas odihnitor, potrivit vremilor liniștite de pace: săptămâna alegerilor eparhiale.

Ca o sărbătoare creștină, săptămâna aceasta ne-a adus evocări și amintiri din alte vremuri, mai bune decât cele de astăzi. Ne-a făcut să ne gândim la preocupările anilor de pace, la binefacerile, luptele, bucuriile și fericirile lor, pe care abia astăzi le putem prețui.

Săptămâna aceasta, din 10-15 Ianuarie 1944, — prin votul Congresului Național Bisericesc, transformat în Colegiu electoral, — a dat Bisericii noastre cinci episcopi noi, pentru scaunele vacante dela Constanța, Buzău, Chișinău, Ismail și Argeș. Au fost aleși, în liniște și cu mari majorități de voturi: P. Cuv. Arhim. Chesarie Păunescu la Constanța, P. Cuv. Arhim. Dr. Antim Angelescu la Buzău, P. S. Arhiereu Efrem Tighineanu la Chișinău, P. Cuv. Arhim. Dr. Antim Nica la Ismail și P. S. Arhiereu Iosif Gafton la Argeș. (La Bălți, în urma demisiei P. Cuv. Arhim. Benedict Ghiuș, se va face alegere nouă).

Toți cei aleși sunt figuri vrednice de misiunea ce li se încredințează.

P. Cuv. Chesarie Păunescu este fiu de învățător din Dobroești-Romanați. A făcut Seminarul la R. Vâlcea și Facultatea de Teologie din București, apoi s'a călugărit la Huși, unde în slujba Catedralei și a cancelariei episcopoești, a urcat treptele monahale până la rangul de Arhimandrit. În 1929 a primit direcția Seminarului monahal dela Cernica, pe care l-a condus cu tot devotamentul, până la desființarea lui. În ultimii trei ani a fost director la Seminarul Central din București, unde s'a impus de asemenea ca un adevărat părinte duhovnicesc.

Impodobit cu alese virtuți călugărești, mai

ales cu smerenia și iubirea, s'a adeverit totdeauna un bun organizator și conducător. Principiile călăuzitoare în noua misiune le-a tălmăcit, simplu dar cu înțelepciune, în aceste cuvinte rostite la alegere:

„...Cu puternica credință în Dumnezeu și în însușirile cu care El a inzestrat neamul nostru, voiu pași la împlinirea chemării ce-mi stă înainte, și voiu înmulți devotamentul pe care l-am pus în toate însărcinările de mai puțină însemnătate pe care le-am avut până acum. Voiu pune la temelia activității mele viitoare împlinirea datoriei oricând și până la jertfă.

Nu voiu osteni niciodată în rugăciuni stăruitoare pentru realizarea împlinirii voinței lui Dumnezeu între păstoriții mei.

Nu voiu uita o clipă că misiunea mea este să port grije de dobândirea fericirii păstoriților mei în cadrul fericirii neamului nostru. Voiu folosi ca cel mai puternic mijloc iubirea mai presus de toate a lui Dumnezeu și a păstoriților mei. Voiu căuta să fiu pildă păstoriților mei cu viața și cu fapta mea.

Nu voiu pierde din vedere că în lume totul se zidește pe ordine și supunere legilor, și voiu lucra fără răgaz ca păstoriții mei să se încadreze în legalitatea și ordinea stabilită de mai marii noștri conducători”.

P. Cuv. Arhim. Dr. Antim Angelescu este buzoian de origine, ridicat „prin hărnicie și prin destoinicie” din rândul clerului parohial. A fost profesor la liceul „Nicolae Bălcescu” și preot la biserica „Sf. Petru și Pavel” din Brăila, vreme de două decenii, de unde intrând în monahism înainte cu doi ani, a trecut vicar la sf. Mitropolie a Olteniei.

În cuvântarea dela alegere s'a angajat să meargă pe urmele marilor săi înalțași dela Buzău, a episcopilor Mitrofan, Chesarie, Filotei și Dionisie Romano, — să reia „firul cărturăresc

de altădată", să înființeze o tipografie, să intensifice învățământul religios, să mângăie pe necăjiți, să sprijinească pe săraci, să ocrotească orfanii, să ducă în Eparhie „un spor de religiozitate și de spiritualitate românească”.

P. Sfințitul Arhiepiscop Efrem Enăceanu-Tighineanu, ales arhiepiscop al Chișinăului și mitropolit al Basarabiei, s'a născut în comuna Măciuca-Vâlcea. A intrat în monahism încă de când își făcea Seminarul la R. Vâlcea. După luarea licenței la Facultatea de Teologie din București, a călătorit prin Franța, unde s'a ocupat cu studiul istoriei și organizării monahismului, despre care a scris și câteva lucrări. Intors în Țară, a fost pe rând: stareț la Cozia, Ostrov și Cornet, director al Seminarului din R. Vâlcea, exarh al mănăstirilor din Oltenia, apoi arhimandrit la Patriarhie și exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, în care timp s'a ocupat în special cu organizarea institutului călugărilor infirmiere. Din 1938 a condus ca arhiepiscop-vicar Arhiepiscopia Chișinăului. În cuvântarea dela alegere a descris în cuvinte frumoase rolul de „mamă” al Bisericii în trecutul nostru. Cităm următoarele rânduri :

„Biserica strămoșească a fost dela începutul poporului nostru o adevărată mamă pentru el. Pe când acest popor încă nu avea conducători politici, ea singură i-a fost călăuză prin negura vremii, aproape 1000 de ani. Prin cultul și învățătura ei, l-a educat și i-a înobilat firea; prin cărțile ei, i-a păstrat limba; prin bisericile și mănăstirile ei, i-a creiat și conservat arta; iar în luptă cu năvălitorii păgâni preoții i-au întărit credința stând în fruntea oștirii cu crucea biruinței. Pridvoarele bisericilor sunt primele noastre școli, iar bolnițele mănăstirești cele dintâi spitale. La baza împroprietăririi țăranilor stau averile bisericesti; iar slujitorii altarelor și astăzi impart lumina în școală, dreptatea în sfaturile de pace, strădania și agonisita lor în operele filantropice de tot felul. La noi cu adevărat, Biserica este sufletul Statului și Statul este trupul Bisericii, raportul între ele fiind cel firesc, adică, de colaborare și de sprijinire reciprocă. Iată calea pe care trebuie să mergem și în viitor, cu o singură dorință: Biserica să fie cât mai vie în viața Statului, pentru ca Statul să rămână cât mai creștin în raporturile lui cu Biserica”.

P. Cuv. Arhim. Dr. Antim Nica, alesul episcop al Ismailului, este cel mai tânăr dintre noii ierarhi. Este din Bogzești Orheiului. După ce a terminat Facultatea de Teologie din Chișinău, în 1932 a plecat ca bursier în streinătate. A stu-

diat în Paris la catolici, în Strasbourg la protestanți, în Londra la anglicani, de unde a făcut o călătorie de studii în Siria, pentru a-și pregăti valoroasa teză de doctorat, susținută magna cum laude: „Misionarismul creștin între mohamedanii din Orientul apropiat”. Inapoiat în Țară, în Iunie 1935 intră în monahism. Se distinge pe rând ca misionar al Basarabiei, întemeietor al frăției misionare: „Prietenii misiunilor”, exarh al mănăstirilor din eparhia Hotinului și asistent pe lângă catedra de Omiletică dela Facultatea din Chișinău, apoi la cea din București. Cu patru ani în urmă a fost ales vicar la Episcopia Ismailului, iar după eliberarea Transnistriei a condus Misiunea Ortodoxă din Transnistria. A publicat numeroase lucrări, dintre care amintim pe cea din urmă: „Viața religioasă în Transnistria”.

În cuvântarea dela alegere a făcut mărturisiri emoționante, din care cităm aceste rânduri, viu comentate și apreciate:

„Mitra arhierescă, în zilele de astăzi, nu este ca odinioară numai semn de podoabă și cinste, ci mai degrabă simbol al tuturor renunțărilor, al cununii de spini a lui Hristos. Apostolia înseamnă spirit de sacrificiu.

Pășesc însă cu încredere în puterea lui Dumnezeu și în marea lui milă...

Programul activității mele pastorale și misionare, în eparhia Ismailului, se va contura mai bine și în amănunt atunci când voi fi la fața locului. Totuși unele gânduri și nădejdi țin să le mărturisesc de pe acum.

Acolo, în margine de țară, unde crivățul dela Răsărit suflă de veacuri cu ură în obrajii blajinilor moldoveni, rolul nostru va fi acela de strajă neadormită pentru ferirea de orice primejdie a sufletelor ce ni s'au încredințat spre păstorie.

Acolo pe pământul credinței batjocorite, unde urmele războiului nu se pot șterge curând și unde grija că primejdia iar s'ar putea întoarce, cuvântul păstorului de suflete trebuie să fie glas de mângăiere și îmbărbătare...

Voiu aduna poporul cât mai mult în jurul sfintelor altare și voiu face ca apropierea să fie cât mai strânsă între cler și păstoriți. Numai așa strămoșii noștri au ieșit biruitori din încercările grele ale trecutului”.

Ultimul ierarh ales este la Argeș: P. Sfințitul Iosif Gafton-Sinaitul, arhiepiscop de curând sfințit pentru misiunea de vicar la Sf. Patriarhie. Este un infocat misionar și un slujitor plin de devotament, ieșit ca și P. Cuv. Arhim. Angelescu, din rândul clerului parohial.

Elev și apoi student eminent, s'a profețit

în 1925. Faima de bun predicator și-a făcut-o în „amărita paroh'e sătească“ Rotari-Prahova, de unde a fost transferat în 1935 la biserica „Sf. Ecaterina“ din București, unde a slujit și predicat cu o râvnă sfântă până anul trecut, când a fost ales consilier arhiepiscopesc și apoi vicar patriarhal.

În cuvântarea dela alegere și-a mărturisit cutremurul în fața chemării care-l așteaptă și încrederea în ajutorul lui Dumnezeu.

„Căci, Onorat Congres, — a spus P. Sfinția Sa, — nu este ușor să pășești și să începi de a lucra într'o cetate în care s'au frământat și s'au consumat atâtea energii, atâtea înțelepciuni și atâtea vieți cucernice !

Nu este ușor să pășești într'o cetate în care a mijit, pentru întâia oară, organizarea Mitropoliei Ungro-Vlahiei.

Nu este ușor să pășești într'o cetate, în care Domni și Domnițe au lăcrămat și s'au rugat pe lespezile bisericii, cerând bunului Dumnezeu biruința Neamului Românesc !

Nu mică e îndrăzneala să cutezi a te a-
dăuga unui șirag de luminați ierarhi, dupăce de atâtea ori ai simțit că puținătatea firii tale nu răspundea parcă la măsura cerută de Dumnezeu slujitorului său.

Dar, Mărit Congres, cu toată puținătatea și slăbiciunea firei mele, mărturisesc în fața dv. că eu cred în Dumnezeu, cu credința ucenicului care și-a văzut stăpânul săvârșind lucruri mari și minunate.

În fața acestei mărturisiri nădăduesc că nicio piedică nu va fi prea grea, nicio greutate prea mare și nicio furtonă prea puternică, pe care datorită acestui sprijin dumnezeesc să n'o poți birui și să nu poți naviga corabia, în care ai fost așezat stăpân, spre meleaguri de mântuire, acolo unde așteaptă sufletul omenesc odihnă și pace.

Nădăduesc că spiritul și umbra mormintelor și moaștelor voevozilor noștri, care odihnesc în pământul Curții de Argș, imi vor fi deasemenea pururi în sprijin...

Merg în această de Dumnezeu păzită eparhie și făgăduesc a mă sili ca să concentrăm toate sufletele în jurul sentimentului de solidaritate națională“.

Îată Arhieriei Domnului, chemați prin votul Colegiului electoral să conducă Biserica Neamului din scaunele dela Constanța, Buzău, Chișinău, Ismail și Argeș.

Aleși „cei mai buni dintre cei buni“, sunt tot personalități de care se leagă cele mai frumoase nădejdi, întemeiate pe dovezile de vrednicie arătate în viața și faptele lor de până acum.

Dumnezeu să le fie în ajutor.

Recunoștința

Când Japonezii auziră, pentru prima dată dela un milionar creștin, că Dumnezeu a trimis în lume chiar pe Fiul său, care a suferit crucea pentru noi oamenii, — exclamară: „Cât de bun și demn de iubire este Dumnezeu creștinilor!“ Iar când li s'a spus că totuși există creștini care nu-și iubesc pe Dumnezeu lor, strigară indignați: „O, oameni răi și inimi nerecunoscătoare!“ (După: Dr Grig. Domșa, Dr N. Popovici și Dr Gh. Popovici: O mie de pilde).

Parabola despre vierii cei răi exprimă, printr'o asemănare frumoasă, acest mare adevăr. Vierii necredincioși au răspuns cu josnică nerecunoștință față de binefacerile stăpânului viei, omorându-i solii, iar mai la urmă, prinzându-l pe fiul său, l-au scos afară din vie și l-au omorât (Mt. 21, 33—39). Parabola povestește desigur moartea lui Hristos afară de Ierusalim, dar mai cuprinde și adevărul veșnic al ingratitudinii omenești. Cam astfel au răspuns și răspund și azi oamenii, binefăcătorului lor, fie că acesta e Dumnezeu, fie că este vreunul din oamenii lor.

Sf. Scriptură, ca și viața de altfel, ne dovedesc din plin cât de lipsit de recunoștință poate fi omul uneori. Amintim doar purtarea poporului izraelitean care adeseori uita de „Domnul Dumnezeu lor care-i izbăvise din mâna tuturor dușmanilor“ (Jud. 8, 34). Tot așa de nerecunoscător față de Dumnezeu s'a arătat și regele din Israel Baeș, pe care Domnul l-a înălțat pe tron (3 Imp. 16, 2). Și de astfel de întâmplări e plină istoria sfântă. Tot atât de frecvente sunt și cazurile de nerecunoștință față de aproapele. Păharnicul lui Faraon, dupăce a ieșit din temniță a uitat de Iosif cel care-i prevestise eliberarea (Gen. 40, 23). Intr'a-
devăr e interesant de amintit că omul când ajunge la bine uită de cei ce i-au făcut binele. Sf. Vasilie cel Mare zice că „bogatul mulțumește lui Dumnezeu numai atunci când este într'o situație bună, nerămânând același în născăiva împrejurări mai triste“. Ba de multeori nu-și aduce aminte nici când e la bine (Prov. 30, 9 și Ier. 5, 7). Doar așa spunea cineva că binefacerea și recunoștința sunt două persoane care nu s'au întâlnit niciodată (Turgheniev). Că au fost și vor mai fi oameni nerecunoscători stă scris la Carte (II Tim. 3, 2). Ba încă mai mulți decât din cei mulțamitori la binefacere. Din zece leproși pe care Mântuitorul i-a curățit, doar unul s'a aflat să vie și să dea slavă lui Dumnezeu (Lc. 17, 15—17). Cam aceeași este și azi proporția. Cei mai mulți uită binefacerile primite. Câți dintre cei pe care i-a vindecat Hristos în timpul petrecerii sale pe pă-

mânt i-au urmat până la Golgota și până dincolo de ea, și câți nu s'au amestecat dintre ei în ceata batjocoritorilor care-i cereau răstignirea?! Spune legenda că slăbănogul vindecat de Hristos la lacul Vitezda, pe nume Iar, a fost tot mai sluga aceea care l-a palmuit înaintea Arhiereului la judecată (Io. 18, 22). De aceea i-ar fi spus Mântuitorul când l-a vindecat: „De acum să nu mai greșești“ (Io. 5, 14): Presimțea palma pe care acesta avea să i-o dea. În genere cel ce uită binele, sau mai vartos cu rău răsplătește binele (Ier. 18, 20) este un păcătos, care-și va primi pedeapsa (Prov. 17, 13), căci se aseamănă cu Iuda celce cu nerecunoștință a răspuns la binefacerile învățătorului său.

Este un om imperfect și un creștin numai cu numele acela care răspunde cu nepăsare ori chiar cu ingratitude față de o binefacere primită. Prin aceasta se așează chiar mai prejos decât animalele. Chiar și un câine, ba chiar și animalele sălbatice devin recunoșcătoare față de binefăcătorii lor. Cine nu cunoaște istorioara creștinului Androcle care fugise în pădure de frica prigonitorului. Acolo în pădure a îngrijit el un leu în laba căruia intrase un spin mare, iar fiara i s'a atașat cu recunoștință. Muștră fiind de gândul fugiisale, Androcle s'a prezentat apoi prigonitorilor care l-au aruncat în circ pentru ca să fie sfâșiat de fiare. Un leu s'a și apropiat răcnind de Androcle... Dar s'a așezat îndată blând la picioarele lui. Era leul pe care-l îngrijise în pădure.

*

Unul din cele mai frumoase simțăminte care împodobes: sufletul omenesc e recunoștința. Ea este răspunsul nobil pe care-l putem da noi la binele ce ne vine din partea lui Dumnezeu sau a semenilor noștri. E dragostea cu care răspundem la un bine primit. Intr'adevăr: Cine ar putea tăgădui binefacerile pe care le primim din partea lui Dumnezeu? Zice sf. Iacob că „*orice dare bună, și orice dar desăvârșit, de sus este, coborându-se dela Părintele luminilor*“ (1, 1), căci „*nu poate omul să ia nimic, de nu-i va fi dat din cer*“ (Io. 3, 27). Și iarăși zice sf. Pavel: „*Ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te lauzi, ca și cum nu l-ai fi primit?*“ (I Cor. 4, 7). Așadar, recunoașterea plină de smerenie a darurilor primite dela Dumnezeu este primul moment al grațitudinii sau recunoștinței. Inșă din această recunoaștere izvorește și comportarea noastră în viață, în așa fel încât printr'ansa să ne arătăm mulțumitori lui Dumnezeu. Prin aceasta, inșă, am intrat în domeniul moralei creștine. Căci e imposibil să nu avem o comportare adecvată acelu sentiment de recunoștință care a încolțit în inima noastră odată. Și dacă suntem capabili de recunoștință

față de Dumnezeu în mod natural ne vom întoarce cu recunoștință și către binefăcătorii noștri dintre oameni.

Inchei cu acest îndemn: Gândește-te, iubite frate, câtă durere ți-a provocat nerecunoștința vreunui semen al tău, și nu mai provoca și tu altuia aceeași durere. Gândește-te că Mântuitorul l-a lăudat pe unul din cei zece leproși. Gândește-te că sentimentul nobil al recunoștinței îți înalță fruntea și înaintea oamenilor și înaintea Judecătii lui Dumnezeu.

B.

Despre ce să predicăm?

În *Duminea 17 după Rusalli* (30 I. 1944) vom vorbi despre: BISERICĂ. *Forma, direcțiunea și așezarea ei.*

Pentru a-și cinsti în chip vrednic pe Făcătorul său, omul și-a ales din cele mai vechi timpuri anumite locuri, unde fie singur, fie împreună cu alți semeni de-ai săi, își manifesta credința în El și-I cerea ajutorul Său prea înalt. În istoria lumii nu găsim nici un popor, — oricât de înapoiat ar fi fost pe scara culturii —, care să nu-și fi avut credința într-o putere mai înaltă și să nu-și fi arătat această credință printr'un anumit cult, adus într'un loc hotărât anume în acest scop. La poporul Iudeu, de pildă, acest loc era *altarul, jertfelnicul* (Gen. 8,20—21; 12, 7—8 etc.), mai apoi *cortul sfânt*, întocmit după îndrumările descoperite de Dumnezeu lui Moise (Ieșire 25—27) și în cele din urmă *templul* din Ierusalim, zidit de Regele Solomon.

La noi creștinii acest loc sfânt este *biserica*.

Nicăiri ca în sf. biserică nu simte omul prezența Făcătorului său și nici un loc de pe fața pământului nu influențează atât de binefăcător asupra vieții lui, ca și acest loc de închinare și de preamărire a lui Dumnezeu. De aceea este o datorie sfântă pentru noi, ca să ne cunoaștem acest loc, în toate amănunțele lui, pentruca în chipul acesta să putem înțelege mai ușor și sfintele slujbe, cari se săvârșesc în cuprinsul lui.

Întăiu de toate, ce este *biserica*?

Biserica este locașul sfânt în care noi creștinii ne adunăm la rugăciunea obștească; este edificiul sfânt în care se săvârșesc sfintele slujbe și mai ales Sf. Cuminecătură, prin care ne împărtășim de darurile mântuitoare aduse lumii prin jertfa Fiului lui Dumnezeu. Ea este *Casa lui Dumnezeu* (Mt. 12, 4; I Tim. 3, 15; Evrei 10, 21; I Petru 4, 17), *alui Iisus Hristos* (Mt. 16, 18; Rom. 16, 16) și *a Duhului Sfânt* (I Cor. 3, 16—17). Este *casă de rugăciune* (Mt. 21, 13; Mc. 11, 17; Lc. 19, 46), *noul Ierusalim* (Apoc.

21, 2), *cortul lui Dumnezeu* (Apoc. 21, 3), *templul cel sfânt al Lui* (Apoc. 3, 12), *tronul și cetatea Lui pe pământ* (Ps. 86, 2), cum o numește în atâtea locuri Sf. Scriptură.

Când vorbim despre acest locaș sfânt, ni se ridică în față întrebarea: avut-au oare creștinii dintru început un atare locaș, unde se adunau la rugăciune comună și săvârșiau jertfa nesângeroasă a Fiului lui Dumnezeu? Cu alte cuvinte avut-au ei biserici anume destinate pentru cultul divin.?

Cel ce a deschis vre'odată Faptele Sfinților Apostoli și a zăbovit asupra vieții celor dintâi creștini, s'a putut convinge de acest adevăr. Din paginile acestei sfinte cărți cunoaștem în chip neîndoios, că sf. Apostoli și cei dintâi creștini se adunau în anumite case particulare, unde se rugau și ascultau cuvântul dumnezeesc și săvârșiau apoi „frângerea pâinii“, după însăș porunca Mântuitorului nostru Iisus Hristos (Fapte 2, 46). Atari case, cari trebuiesc privite ca cele dintâi locașuri creștine de cult, au fost de pildă casa Mariei, mama sf. evangelist Marcu, unde sf. Apostol Petru, după ce scăpase din închisoare, găsisse pe „mulți adunați“ — la un loc — „făcând rugăciune“ (Fapte 12, 12); apoi casa lui Nimfan (Colos. 4, 15) și a altor creștini pioși de pe vremea sf. Apostoli.

Înmulțindu-se însă numărul creștinilor s'a simțit nevoia unui locaș propriu de cult, cum a fost „Biserica“ din Antiohia, în care Varnava și Saul au zăbovit „un an deplin“ învățând „popor mult“, dupăcum ni se spune în Faptele Apostolilor (11, 26). Venind apoi peste biserica creștină zilele de prigoană, în decursul cărora nu le era îngăduită nici măcar închinarea la Dumnezeu, creștinii, cu toată cruzimea acestor prigoane, se adună pe la mormintele martirilor, în păduri și în peșteri, în catacombe subpământene și prin alte locuri ascunse și aci săvârșesc cu aceeaș credință neclintită cultul lor. „Tot locul în care ne-a mânat nevoia, câmpul, deșertul, corabia, staulul, închisoarea, ne servește pentru serbarea sfântă în locul bisericii“ — zice un părinte bisericesc de pe acele vremuri).

În veacul al treilea însă, când cruzimea acestor prigoane se mai potolise, creștinii, în entuziasmul lor religios, își zidesc acum numeroase biserici, dar pentru puțină vreme, căci pornirea dușmănoasă alui Dioclețian le dărâamă din nou și le dă pradă focului, dimpreună cu toată podoaba lor. Abia în timpul domniei lui Constantin cel Mare, lumea creștină dobândește libertate deplină și poate acum să-și zidiască biserici mărețe și să le împodobească cu tot ceea ce era demn de sfințenia locașului dumnezeesc. Insuși împăratul Constantin și pioasa lui Mamă, împărăteasa Elena, zidesc din vistieria lor o mulțime

de biserici, cu cari împodobesc toate locurile sfinte pe unde a trăit și a învățat Mântuitorul nostru Iisus Hristos. În chipul acesta, dela o simplă casă particulară, cum a fost la început, pe vremea sf. Apostoli, locașul dumnezeesc s'a desăvârșit tot mai mult până ce a ajuns la forma aleasă pe care o are și astăzi.

Această formă a fost, încă din cele mai vechi timpuri, cea *lungăreață, asemenea unei corăbii*, care în partea de răsărit se încheia cu un semicerc. Constituțiunile Apostolice sfătuesc în această privință, ca biserica „mai întâiu să fie încăpătoare, îndreptată spre răsărit, având de amândouă părțile pastorațiile spre răsărit, și să fie în chipul unei corăbii“). Forma aceasta are o adâncă nsemnare pentru noi creștinii. Ea ne aduce aminte de corabia lui Noe, în care el și familia lui au scăpat, odinioară, de furia potopului trimis de Dumnezeu asupra lumii vechi. Intocmai ca și Noe, și noi creștinii, plutind pe marea înviforată a acestei vieți, ne găsim adevărata scăpare de potopul păcatelor și a tuturor vânturilor vrăjmașe, în această corabie a bisericii, întemeiată de însuși Fiul lui Dumnezeu. Aci găsim alinare și balsam mântuitor pentru toate durerile noastre, aci aflăm scăpare de toate vrăjmașiiile cari ne amenință viața noastră, aci ni se dă prilejul să ne împărtășim, cât mai des, din ospățul mântuitor al Stăpânului nostru ceresc.

Din timpul lui Constantin cel Mare, care prin semnul crucii învinse oștirile vrăjmașe, bisericile au început să se zidiască și în *forma crucii*, iar în timpurile mai noi se zidesc biserici și în *formă rotundă*, deși aceasta era oprită la început din cauza asemănării cu templele păgâne. Forma crucii, pe care au avut-o și o au și astăzi multe biserici creștine, fie în partea lor dinafară, fie numai în cea dinlăuntru, ne înfățișează adevărul că la temelia ei stă jertfa de pe cruce a Fiului lui Dumnezeu și că viața și trăinicia ei rezidă tot în această jertfă mântuitoare. Iar capetele crucii, îndreptate înspre cele patru puncte ale pământului, însemnează în chip tainic menirea ei, de a cuprinde în sânul său toate popoarele lumii, deoarece după cuvintele Intemeietorului ei, „*vor veni și alții dela Răsărit și dela Apus, dela Miazănoapte și dela Miazăzi și vor șede în împărăția lui Dumnezeu*“ (Lc. 13, 29).

Așa cum forma bisericii a fost rânduită încă din cele mai vechi timpuri, tot astfel s'a stabilit și direcțiunea și așezarea ei. Intrarea în biserică s'a făcut dintru început dinspre Apus, iar altarul era așezat ca și astăzi în spre răsărit. S'a stabilit această direcțiune deoarece Hristos „*Soarele dreptății*“, cum îl numește proorocul Maleahi (3,2), s'a arătat lumii în

¹⁾ Dionisie al Alexandriei. Cit. după: *Liturgica bisericii ortodoxe* de Dr. V. Mitrofanovici, Cernăuți 1929 p. 206.

¹⁾ Scrierile Părinților Apostolici dimpreună cu Așezămintele și Canoanele apostolice. Traduse din original de Pr. I. Mihailescu, Ec. M. Pâslaru și Ec. G. N. Nițu. Chișinău 1928 vol. II p. 75—76.

părțile răsăritului și prin lumina Evangheliei Lui, prin minunile și patimile Sale, a înlăturat negura păcatului și întunerecul ce a stăpânit lumea păgână și ne-a deschis nouă porțile împărăției Sale cerești. Pentru a privi spre acest loc de unde a răsărit „lumina lumii” și pentru a ne aduce aminte și de raiul desfătării de altădată, precum și de venirea Lui a doua, care va fi întocmai ca și „fulgerul ce iese dela răsărit și se arată până la apus” (Mt. 24, 27), s'a orânduie ca altarul bisericii să fie întotdeauna spre răsărit și tot în această direcțiune să se facă și închinarea noastră la Dumnezeu.

Cu un înțeles tot atât de înălțător, s'a obișnuit apoi ca biserica să se zidiască pe un loc mai înălțat, ca una ce este „cetatea lui Dumnezeu ce stă deasupra muntelui” (Mt. 5, 14) și icoana adevărată a bisericii duhovnicești întemeiată de Mântuitorul „pe piatră”, pentruca porțile iadului să nu o poată birui. (Mt. 16, 18). Proorocul Isaia, în viziunea lui profetică, scrie despre această biserică: „Și se va întâmpla în vremile cele de apoi că muntele templului Domnului va fi mai înalt decât toate vârfulurile munților și piscul lui se va înălța deasupra culmilor. Și toate popoarele vor curge într'acolo”. (Isaia 2, 2). Iar sf. evanghelist Ioan, într'o vedenie asemănătoare, scrie: „Și m'a dus pe mine, cu duhul, într'un munte mare și înalt și mi-a arătat cetatea cea sfântă, Ierusalimul, pogorându-se din cer, dela Dumnezeu, învâluită în slava lui Dumnezeu” (Apoc. 21, 10-11). De toate aceste înfățișeri scripturistice, ne aduce aminte așezarea bisericii pe un loc mai înălțat, ca și de faptul că fiecare dintre noi, suntem datorii ca să ne înălțăm cugetele și inimile noastre spre înălțimile cerești, de unde se revarsă asupra noastră toate binecuvântările lui Dumnezeu.

Dacă acesta este înțelesul tainic al formei, al direcțiunii și a așezării sfintelor noastre biserici, se cuvine ca și noi, dându-ne seama de acest înțeles, să pășim întotdeauna, cu credință și dragoste neclintită, în această corabie a mântuirii noastre și primind aci lumina călăuzitoare a Evangheliei Lui, să ne înălțăm tot mai mult sufletele spre sfințenia Lui, pentruca în chipul acesta să putem zice și noi împreună cu psalmistul: „O zi în curțile Tale mai bună este decât o mie departe de Tine” (Ps. 83, 11).

Pr. D. Tudor

Zacheu

Mare vameș și bogat;
Sufletu-i e ne'mpăcat,
Căci prea m'îi au sărăcit,
Când el s'a îmbogățit.

In disprețul tut rora
Urcă 'n dud, așteaptă ora,
Când cu gloata după sine
Iisus spre Ierihon vine.

— Zachee, coboară'ndată!
Fie binecuvântată
Casa ta. Duhul lubrit
Îți dă harul mântuirii.

Inima lui se deschide,
Mână darnică întinde,
Cel săraci năpăstuiți
Sunt din plin azi răsplătiți.

Fapta lui Zacheu trăiește!
Așa nouă ne vorbește:
Când pierdut și păcătos
Te apropii de Hristos
Lege nouă glăsuiești
Cu fapt -o mărturisești.

Și primești pentru a ta faptă,
Din belșug, de sus răsplată:
Casa, cuib de ferictre,
Își primește mântuire;
Ca prin gând și fapte bune,
Să înalțe rugăciune.

Teofan.

Cărți

Teodor M. Popescu: CONFESIONALISM ȘI OBIECTIVITATE ÎN ISTORIA BISERICĂȘI CEASCĂ. Extras din „Revista de Istorie bisericească”, Craiova, an. I, Aprilie-Iunie 1943.

La Craiova apare, din anul trecut, o revistă de istorie bisericească, prima în acest gen la noi, după cât se spune. Apariția ei a fost salutată cu multă bucurie, mai ales în rândurile iubitorilor de trecut bisericesc-național, și a fost menționată aproape de toate revistele bisericești din țară.

Din cuprinsul celui dintâi număr ne oprim asupra studiului dlui profesor Teodor M. Popescu—apărut și în extras — deosebit de interesant și binevenit pentru o revistă care se înhamă la o treabă atât de însemnată, ca și aceea care se așteaptă dela revista din Craiova.

E un studiu de metodologie istorică și oricine ar vrea să tragă o brazdă cât de modestă în ogorul destul de înțelenit al istoriografiei noastre bisericești, ar trebui să țină seamă de dreptele observații cuprinse în el.

Autorul începe prin a arăta că obiectivitatea este pentru istorie o obligație metodică și o garanție morală de adevăr. Ea aparține însăși noțiunii de istorie științifică și e una din cele trei legi ale metodei acestei discipline, împreună cu conformitatea cu izvoarele și cu explicarea genetică a faptelor.

Obiectivitatea cere ca istoricul să se ridice mai presus de sine ca să poată aprecia, liber de orice prejudecată sau sentiment, faptul istoric. Dar acest lucru e, fără îndoială, greu, deoarece faptul istoric nu

e ceva străin de natura istoricului, ci e un fapt de viață: o întâmplare trăită. Istoricul participă la el, se pasionează, îl urmărește și legătura dintre el și fapt se face din ce în ce mai strânsă.

„La multe motive de ordin psihologic general care expun pe istoricul bisericesc subiectivității, se adaugă încă unul, credința lui religioasă“ (p. 6). Mai dăunătoare obiectivității istorice este însă necredința, care face pe istoric incapabil de a reda faptele istorice ale credinței. Un astfel de istoric, necredincios, denaturează și răstălmăcește faptele religioase și le studiază doar cu intenția de a le nega sau contrazice.

Autorul arată că aceste reflexii s'ar putea ilustra bogat, cu nume din diferite țări și timpuri, mai ales în epocile de agitație religioasă. Astfel, deoarece studiile de istorie bisericească au fost mai mult cultivate în Occident decât la noi, adecă de către romano-catolici și protestanți, ființa și trecutul ortodoxiei, și în bună parte putem înțelege aci Bizanțul, apar mult desfigurate și greșit interpretate. Vina o poartă, fără îndoială, tendința mereu accentuată în istoriografia apuseană de a face din istorie o armă apologetică.

„Unii neortodocși trăitori în Orientul ortodox, publică în cărți și reviste de informație istorică numai ce este defavorabil Bisericii ortodoxe, prezentându-o astfel doar din latura lipsurilor ei, văzute unilateral, generalizate, exagerate în scopul vădit de a da despre ea o anumită idee, cu care adevărul istoric nu are comun decât constatarea unor mizerii ce există, fără îndoială, dar nu sunt ele toată viața Bisericii ortodoxe“ (p. 10).

Se arată apoi, în exemple clasice, roadele nefaste ale utilizării studiilor istorice ca arme apologetice, de către istoricii apuseni, care nu se sfiesc să declare că „în istorie e dinainte fals tot ce este defavorabil sfântului scaun“, sau „credința catolică este o condițiune a cercetării istorice“. De bună seamă că în astfel de condițiuni, obiectivitatea istorică e exclusă.

Pentru a descoperi adevărul istoric, autorul recomandă studiul atent, migălos, laborios, îndelungat al izvoarelor; o bună și dreaptă înțelegere a mărturiilor istorice și, mai presus de toate, pentru a fi obiectiv, „curajul și dorința de a recunoaște și a spune adevărul, numai adevărul“.

„In metoda istorică, recunoscându-se imposibilitatea unei obiectivități absolute, obiectivitatea este recomandată în sensul ei negativ, ca opusă subiectivității, ca o înlăturare a tot ce poate să influențeze expunerea istorică împotriva adevărului“ (p. 13).

Studiul sfârșește cu constatarea îmbucurătoare, că în Biserica ortodoxă studiul istoriei, fiind liber atât de indexul romano-apusean, cât și de spiritul raționalist protestant, află condiții prielnice dezvoltării lui.

Se cere doar pregătire științifică temeinică și muncă stăruitoare, pentru a ne prezenta străinilor și

nouă înșine așa cum suntem într'adevăr, nu cum s'au obișnuit și le place altora să ne vadă. Secerișul e mare, lucrătorii puțini, lucrul e încă la început.

„Revista de Istorie bisericească“ vrea să umple astfel un gol simțit, iar studiul dlui profesor Teodor M. Popescu e un bun și folositor îndreptar pentru cei ce vor să intre în lucru.

Pr. G. Lițiu

Informațiuni

■ DL PROF. MIHAI ANTONESCU, v. președintele Consiliului de Miniștri, după terminarea alegerilor eparhiale, într'o cuvântare mai lungă a făcut elogiul noilor aleși, referindu-se în special la ideile principale din cuvântările lor. A avut cuvinte alese misiunea Bisericii și despre spiritul de înțelegere și de sacrificiu, de care trebuie să dea dovadă Neamul nostru astăzi, cum au dat și înaintașii noștri.

Reproducem din el câteva pasagii:

Biserica lui Christ, Biserica de pretutindeni, care propăduiește iubirea, bunătatea și dreptatea, ea poate să dea mâine lumii încercate de azi temeiurile echilibrului sufletesc și îndemnul liniștii sociale și ale dreptății economice.

Biserica noastră care este școala sufletului nostru creștin și a bunătății noastre samaritene, biserica trebuie să ajute opera socială și echilibrul social, pentru ca și acela care dă și acela care ia, să simtă că acesta nu este un lucru datorit și impus ci o faptă dreaptă, care izvorăște din adâncul cugetului și căreia Statul nu face decât să-i dea corp și viață.

Prin această religie de bunătate, prin această disciplină de liberă consimțire, prin această dăruire sprijinitoare, acela care primește învață să știe să aștepte și nu să ceară iar acela care dă, dând cu suflet, ci nu cu apăsare, primește însutit prin îmbogățirea cu mulțumirea tuturor, cu liniștea Neamului, cu siguranța averei și a vieții copiilor lui.

Prin această religie a bunătății, opera de asistență socială poate să investească în România adevăratele temeieri morale izvorâte din Neamul nostru.

Fiindcă Neamul nostru este un Neam de creștini cu suflet adânc și mare, care mărturisește și vechimea noastră politică și maturitatea noastră socială

Operă de asistență și de ocrotire socială a avut Neamul nostru totdeauna și ru cum au avut alte popoare operă socială răscolită de exaltări politice sau de demagogie electorală, ci operă temeinică și adâncă, sinceră, onestă, izvorită din bunătatea noastră samaritană și din răspunderea noastră de creștini.

Ce sunt ctitoriile bisericești?

Ce sunt toate așezările mănăstirilor noastre în juru cărora bunătatea creia lumea și credința?

Ce sunt așezările spitalicești, eforiile în care boerii și domnișele trecutului nostru și-au lăsat credința care le a venit de dincolo de oameni și care va rămâne dincolo de noi?

Dăruirea pentru dreptatea socială, pentru sprijinirea celor nevoiași, pentru liniștirea și tămăduirea celor loviți de noi; așezări născute din suflet de creștini și din răspunderea de români, în afară de orice constrângere...

Dacă veacul al XIX-lea a fost veacul naționalităților și al echilibrului dintre naționalități, veacul al XX-lea este sigur veacul socialului și al echilibrului dintre clase...

Prea Sfințitul Antim Nica a vorbit de „cununa de spini”.

Cununa de spini, pe care a văzut-o pe fruntea sa Prea Sfințitul Antim Nica, în ceasul când la o vârstă nouă urca o ierarhie veche, mergând într'un pământ amenințat de primejdii;

Cununa de spini, pe care Ministrul Petrovici, cu sensibilitatea lui adâncă, a ridicat-o dintr'odată la cuvânt de încredere și îmbărbătare, arătând Prea Sfințitului Antim că neamul nostru a purtat veacuri cununa de spini și nicio dată nu și a pierdut încrederea în mântuire, primind învierea.

Aș vrea să-i spun Prea Sfințitului Antim Nica că aceste cuvinte dăruitoare de jertfă, pornite dintr'o conștiință tânără, rostite de un Prilat care este o nădejde a Bisericii noastre, de un om pe a cărei față albă și curată strălucește, fără furtună și fără neliniște, adâncimea creștinească dinăuntru, Prea Sfințitului Nica aș voi să-i spun: cununa de spini cu care ți-ai pregătit sufletul, în loc să l'incingi de vanitatea locului înalt pe care îl ocupi tânăr, această cunună de spini care este semn de încredere și de țutare, ci nu de neliniște și resemnare, această cunună de spini este semnul întregii noastre generații...

Cununa de spini de pe fruntea Prea Sfințitului Tale va fi lumină de mântuire și faptă de îmbărbătare pe care s'o urmeze toți, pentru că nici odată generația noastră nu a fost cărmuită de vanități și totdeauna noi am văzut în rosturile noastre întâi jertfa și pe urmă mântuirea.

Dar această cunună de spini trebuie să fie azi un adevărat program pentru Neamul Românesc întreg...

„Tradiția Meșterului Manole stă la obârșii Neamului Românesc prin Biserica veșnică a credinței lui și prin sfatul că Neamul nostru numai prin jertfă își va zidi totdeauna drepturile Patriei.

■ P. S. S. EPISCOPUL NICOLAE al Clujului, a poposit din nou pentru câteva zile în țara iiberă.

La sărbătoarea Sf. Ioan Botezătorul P. Sfinția Sa a servit Sf. Liturghie în biserica din Alba-Iulia. Cu acest prilej a hirotesit întru iconom stavrofor pe P. C. Prot. Vicar Al. Baba.

Dela Alba-Iulia, P. Sfinția Sa a plecat la Sibiu, apoi la București, unde a asistat la alegerile eparhiale și la funeraliile profesorului I. Simișescu, președintele Academiei Române.

Scurta petrecere a P. S. Sale în țară, a răscolțit în noi „atâtea doruri și atâtea jertfe“...

■ NUMIRE. În ședința adm. bisericească a Ven. Consiliu Eparhial, ținută în 18 Ian. c. a fost numit la parohia vacantă Nădab I Pr. S. Terniceanu din Vânători.

Școala de Duminică

4. Program pentru Duminică 30 Ianuarie 1944.

1. *Rugăciune*: Hristoase, lumina cea adevărată...
2. *Cântare comună*: Unule-Născut Fiule...
- 3—4. *Cetirea Evangheliei* (Matei 15, 21—28) și *Apostolului* (II Corinteni 6, 16-7,1) zilei, cu tâlcuire.
5. *Cântare comună*: Arătat-u-s'a darul...
6. *Cetire din V. T.*: Tot despre porunca VII dz. Infrânarea înainte de căsătorie. (Calea Mânt. Nr. 22 din 1 Nov. 1942).
7. *Povește morale*: Rug. lui Solomon pt. dobândirea înțelepciunii. (Cartea înțel. lui Sol. c. 9).
8. *Intercalații*: Poesii rel. etc.
9. *Cântare comună*: Apărătoarei Doamne... (70 Cânt. rel. pg. 10).
10. *Rugăciune*: Rug. 9 dela Utrenie: Strălucește în inimile noastre...

(A se vedea „Instrucțiunile“ din Nr. 1/1943). A.

Nr. 5442/1943.

Comunicate

C. Preoți vor atrage atențiunea credincioșilor asupra pericolului aerian și în special asupra pericolului atingerii obiectelor explosive găsite. Aceste obiecte se pot fabrica și în interiorul țării și se pot răspândi prin răuvoitori, în scopul de a crea o stare de nemulțumire în vigilența autorităților și o scădere a moralului populației. C. Preoți vor atrage atențiunea credincioșilor asupra acestui pericol în fiecare lună cel puțin odată.

Consiliul Eparhial.

Nr. 22/1944.

Se comunică pentru luare la cunoștință și conformare ordinul de mai jos.

„Ca urmare la adresa Cabinetului Militar al Conducătorului Statului Nr. 127766 M. 5./1943, prin care ni se face cunoscut că, cu prilejul controlului executat de acel Cabinet conform ordinului Domnului Mareșal Conducător, s'a constatat că unii preoți și învățători nu depun destulă stăruință și conștiințiozitate în executarea atribuțiilor lor de șefi ai birourilor I. O. V. R. ce li s'au încredințat, avem onoare a vă ruga să binevoiiți a dispune să se reamintească preoților din cuprinsul acelei Eparhii să îndeplinească fără întârziere și cu tot interesul atribuțiile încredințate în cadrul acțiunii birourilor I. O. V. R. dând tot concursul pentru un cât mai bun mers al susziselor birouri.

Acest concurs se impune ca un imperativ categoric al acestor timpuri cruciale în care toți trebuie să purtăm o grijă deosebită pentru cei mai aleși fii ai neamului și pentru urmașii lor.“

Consiliul Eparhial.